

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхисии Шурои диссертатсионии 6D.KOA-061 дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав оид ба диссертатсияи номзиди Арбобов Хаёймҷон Муқаддамович дар мавзӯи «Таърихи муҳандисӣ дар Хуросону Мовароуннаҳр дар асрҳои X-XV» барои дарёфти дараҷаи илмии номзиди илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.10 – Таърихи илм ва техника (таърихи муҳандисӣ).

Дар асоси қарори Шурои диссертатсионӣ аз 12.04.2024 барои рисолаи диссертатсионии Арбобов Хаёймҷон Муқаддамович аъзои комиссияи ташхисӣ дар ҳайати 3 нафар мутахассисони соҳаи рисолаи Ҳимояшаванда аз шахсони зерин интихоб карда шуданд:

1. Сагторов Абдурасул Эшбекович - узви Шуро, номзиди илмҳои физикаю математика, доктори илмҳои педагогика, профессор, 13.00.02 - Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (математика) - раиси комиссия;

2. Шамсудинов Файзулло Мамадуллоевич, доктори илмҳои физика-математика, профессор (01.01.02 – муодилаҳои дифференсиалӣ) – аъзои комиссия.

3. Ҳасанов Дӯстмурод Раҷабмуродович - номзиди илмҳои таърих (07.00.10 - Таърихи илм ва техника) - аъзои комиссия;

Диссертант дуруст қайд менамояд, ки дар асрҳои миёна дар инкишофи донишҳои муҳандисӣ саҳми бародарони донишманд, бо номи писарони Мӯсои Шокири Хуросонӣ, ки дар таърихи илму техника бо номи «Бану Мӯсо» («Писарони Мӯсо») маъруфанд, нақши муҳимдоранд. Ин бародарон Муҳаммад, Аҳмад ва Ҳасан (писарони Мӯсо ибни Шокири Хуросонӣ) буда, дар баробари дигар илмҳои риёзӣ табиӣтшиносӣ замони худ инчунин дар инкишофи механика ва муҳандисӣ саҳми босазо гузоштаанд. Инчунин дастовардҳои муҳандисии донишмандоне чун Абуалии Синови Абурайҳони Берунӣ, Абубакри Розиви Абубакри Карачӣ, Абдурахмони Хозинӣ, Исмоили

Чазарӣ ва дигарон дар ташаккул ва пешрафти донишҳои муҳандисӣ назаррас аст.

Кори диссертациони Арбобов Х.М. воқеан аввалин кори диссертационӣ дар бораи таърихи муҳандисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор меравад, муаллиф тавонистааст таҳлили таърихӣ-илмиро бар асоси сарчашмаҳои муайян ва маводи нашршудаи маҷуда баррасӣ намояд.

Барои амалӣ гардонидани ҳадафи асосии таҳқиқоташ унвонҷӯ вазифаҳои зеринро ба миён гузошта, ба иҷрои он пурра муваффақ гардидааст:

- баррасии марҳилаҳо ва заминаҳои пайдоиши донишҳои муҳандисӣ;
- баррасии марҳилаҳои асосии омӯзиши таърихи муҳандисӣ дар кишварҳои Шарқи Қадим ва Юнону Рими Қадим;
- таҳқиқи таҳаввул ва инкишофи муҳандисӣ дар кишварҳои исломии асримиёнагӣ;
- таҳқиқ ва татбиқи донишҳои муҳандисӣ дар чараёни омӯзиши донишҳои техникӣ;
- омӯзиши таърихи муҳандисӣ дар осори донишмандони асримиёнагии форс-тоҷик;
- омодагии мутахассисони ҷавон ва тавачҷӯҳи махсус ба масъалаи тайёр намудани кадрҳои баландхатисос дар соҳаи таърихи муҳандисӣ ҳамчун ҷузъи таркибии таърихи илм ва техника;
- ба таври бояд мавриди омӯзишу пажӯҳиш қарор додани таърихи азхудкунии донишҳои муҳандисӣ ва махсусан донишҳои техникӣ дар ҷумҳурӣ;
- таҳаввул ва инкишофи таърихи муҳандисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хориҷи кишвар аз лиҳози таърихи илм ва техника мавриди баррасӣ қарор мешавад.

Навгонии илмии муаллиф аз он иборатанд, ки дар асоси сарчашмаҳои муътамад тадқиқоти илмии мавҷудаи анҷом пазируфта, пажӯҳишоти шахсии худ бори нахуст дар таърихи илму техникаи ватанӣ пайдоиш, ташаккул ва

инкишофи донишҳои муҳандисӣ дар осори ниёғони тоҷикон мавриди баррасӣ қарор додааст. Қиҳати дигари навғонии тадқиқот, омӯзиши чараёни ташаккул ва инкишофи донишҳои муҳандисӣ ва аҳамияти он дар таърихи илму техникаи ҷаҳонӣ ватанӣ мебошад. Дар рисола аҳамияти омӯзиши таърихи муҳандисӣ дар мисоли таърихи донишҳои муҳандисӣ дар сафҳаҳои таърихи илму техникаи ҷаҳонӣ низ матраҳ гардидааст.

Дар асоси мутолиаи диссертатсия ва автореферати муаллиф ба хулоса омадан мумкин аст, ки ӯ ҳамчун мутахассиси соҳаи таърихи илм ва техника худро нишон дода тавонистааст, ки аз рӯи корҳои нашркардааш возеҳ ба чашм мерасад.

Диссертатсия аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои ягонагии дохилӣ мебошад. Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия аз натиҷа ва нуктаҳои навини илмии барои ҷимоя пешниҳодшуда маълум мешавад.

Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 07.00.10 - Таърихи илм ва техника, ки аз рӯи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҷимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳрасти ихтисосҳое, ки аз рӯи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаи илмӣ дода мешавад, мувофиқат мекунад.

Комиссияи ташхисӣ рисолаи диссертатсионии Арбобов Хаёймҷон Муқаддамович дар мавзӯи «Таърихи муҳандисӣ дар Хуросону Мовароуннаҳр дар асрҳои X-XV» ҳамчун ба мавриди баррасӣ қарор дода, чунин меҳисобад, ки он кори баитмомрасидаи илмӣ-тахассусӣ буда, аз ҷониби муаллиф дар сатҳи баланд иҷро гардидааст. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 21 интишороти илмӣ муаллиф пурра инъикос ёфтааст, ки аз ҷумла 7 мақола дар маҷаллаҳои гуногуни тақризшавандаи Комиссияи олии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърих расонида шудаанд, ки 2 мақола бидуни ҳаммуаллифӣ буда, ҳамаи онҳо ба мазмун ва мундариҷаи диссертатсия алоқаманд мебошанд. Дар интишороти унвонҷӯ натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои

таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф пурра инъикос ёфтаанд.

Автореферат дар мутобиқат бо мантиқи диссертатсия таҳия гардида, мазмуну мундариҷаи таҳқиқотро пурра инъикос менамояд. Натиҷаҳои илмии бадастовардаи унвончӯ ба ихтисоси 07.00.10 - Таърихи илм ва техника (таърихи муҳандисӣ) комилан мувофиқанд.

Мазмун ва мундариҷаи диссертатсия дар автореферат дар шакли мухтасару мушаххас ба забонҳои давлатӣ (тоҷикӣ) ва русӣ пурра баён гардида, шарҳи мухтасари он ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ инъикоскунандаи муҳтаво ва ҳадафи мавзӯи интихобкардаи муаллиф мебошад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Арбобов Хаёймҷон Муқаддамович дар мавриди истифодаи иқтибосот бар манбаҳо дуруст ба расмият дароварда шудааст. Дар диссертатсия ва дигар ҳуҷҷатҳои пешниҳодкардаи унвончӯ маълумоти ғайрисаҳҳеҳ мавҷуд намебошанд.

Комиссияи таҳқиқоти тибқи банди 61-и Низомномаи Шурои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 01 июли соли 2022, таҳти № 201/шд тасдиқ гардидааст, ба ҳисоб гирифта, пешниҳод менамояд:

Диссертатсияи Арбобов Хаёймҷон Муқаддамович дар мавзӯи «Таърихи муҳандисӣ дар Хуросону Мовароуннаҳр дар асрҳои X-XV» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 07.00.10 - Таърихи илм ва техника (таърихи муҳандисӣ) ба Шурои диссертатсионии БД.КOA-061 дар назди МДТ «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» амалкунанда барои ҳимоя пешниҳод карда шавад.

Муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсия шахсони зерин таъйин карда шаванд:

- **Қурбонов Баҳром Раҳмонович**, доктори илмҳои таърих, профессор, ноиби ректор оид ба таълими Донишқадаи исломии Тоҷикистон ба номи Имоми Аъзам - Абӯханифа;

- **Шарифзода Бахтиёр**, номзади илмҳои таърих, ноиби ректор оид ба

таълими Донишгоҳи давлатии Данғара.

Ба ҳайси муассисаи пешбари Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон таъйин карда шавад.

Барои нашри эълон оид ба ҳимоя ва ҷойгир намудани диссертатсия ва автореферат дар сомонаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои педагогӣ, профессор

Сатторов А.Э.

Аъзоёни комиссия:

доктори илмҳои физика-математика

номзади илмҳои таърих

Шамсудинов Ф.М.

Ҳасанов Д.Р.

Имзоҳои А.Э. Сатторов, Ф.М. Шамсудинов

ва Д.Р. Ҳасановро тасдиқ мекунам:

Сардори ШК ва КМ МДТ «ДДБ ба номи

Носири Хусрав»

Шекурзод Ҷ.А.